

העולם שבתוכי

מטרת הפעולה

החניכים יבינו שהטבע נמצא בתוך האדם (האדם הוא עולם קטן) ושבעזרת הטבע אנחנו לומדים להיות יהודים יותר טובים.

מבנה הפעולה

- א. הבנה כי האדם הוא עולם קטן.
- ב. לימוד 4 יסודות בעולם, 4 יסודות באדם.
- ג. ללמוד מהחיות.
- ד. סיכום

מהלך הפעולה

א. הבנה כי האדם הוא עולם קטן.

מביאים ענפים, פרחים, תמונות על עצים, נוף וכו'.

- דיון קצר עם החניכים

האם יש קשר בין האדם לבין הטבע? מהו?

חשוב לא לסכם את הדיון רק להעלות את המחשבות של החניכים ולומר שבהמשך הפעולה נברר יותר.

- מתאים לי - מחלקים את הקבוצה ל-2 קבוצות. כל קבוצה מקבלת רשימה של איברים בגוף האדם **(נספח 1)** ועליהם למצוא בסביבה הקרובה דברים מהטבע שמתאימים לאיברים בגוף האדם. לדוג' עיניים- עלים (כמובן שאין דיוק מוחלט אלא רק ברמת הדמיון).
- לחפש את הצד השני - כל חניך מקבל חצי פאזל **(נספח 2)**, וצריך למצוא את החלק השני.

שני חלקי הפאזל משווים בין גוף האדם לטבע (לדוג' דם (שהוא מחיה)- מים חיים).

אחרי שכל החניכים מצאו את כל חלקי האיברים מניחים אותם ברצפה שלמים, ולומדים מדרש מאבות דרבי נתן **(נספח 3)**.

- משחק הנבוט - כל החניכים עומדים במעגל. אחד החניכים עומד במרכז המעגל ובידו בקבוק ריק. המדריך אומר שם של חניך מהמעגל ומשהו מהטבע, ועל חניך זה לומר איך מתבטא "טבע" זה

באדם. על החניך שבמרכז המעגל להספיק לגעת בחניך מהמעגל עם הבקבוק לפני שהוא אומר את התשובה. אם החניך שהיה במרכז המעגל הספיק לגעת בחניך מהמעגל הם מתחלפים במקומות. החניך שנמצא עכשיו במעגל אומר שם של חניך אחר ומשהו מהטבע, ועל החניך שנכנס למרכז לגעת בחניך המדובר לפני שיאמר את התשובה. אם החניך הספיק לומר מקבילה מהאדם "טבע" החניך שהיה במרכז המעגל נשאר שם, והחניך שענה אומר שם של חניך נוסף ומשהו מה"טבע" וחוזר חלילה.

תחרות "פתגמים בציורים" (נספח 4). הרבה פעמים אנחנו משתמשים בדימויים מהטבע כדי לתאר בני אדם או התנהגות מסויימת. ישנו דימיון בין הטבע לבין האדם. ישנה מערכת גומלין ביננו. הטבע מדבר אלינו ואנחנו יכולים וצריכים ללמוד ממה שקורה בטבע על מה שקורה לנו בתוכנו.

בפעולה הקודמת (מלוא כל הארץ כבודו) הבנו שהטבע אינו דומם ואינו תפאורה, אלא יצירה של הקב"ה שדרכה הוא מדבר איתנו. בפעולה זו אנחנו מעמיקים ללמוד נקודות מסויימות שניתן ללמוד מהטבע ולהשתפר מתוך כך.

ב. לימוד 4 יסודות בעולם, 4 יסודות באדם.

מהם ארבעת היסודות בטבע? אם החניכים יודעים- מה טוב, אם לא (וגם אם כן)- מראים 4 חפצים שממחישים את 4 היסודות.

אש- נר

מים- בקבוק עם מים.

אוויר- כלום.

עפר- אדמה.

וליד כל אחד אפשר לתלות את שם היסוד.

מסבירים קצת על היסודות שכל דבר עשוי מהם כדברי הרמב"ם:

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ד' הלכה א'.

"ארבע גופים הללו שהם אש ורוח ומים וארץ הם יסודות כל הנבראים למטה מן הרקיע. וכל מי שיהיה מאדם ובהמה ועוף ורמש ודג וצמח ומתכת ואבנים טובות ומרגליות ושאר אבני בניין והרים וגושי עפר הכול גולמן מארבע יסודות הללו."

בפעולה נתמקד ב-2 היסודות הקיצוניים אש ועפר.

היסודות של הטבע נמצאים בתוכנו והם משקפים ברובד יותר עמוק את התכונות שלנו (מבוסס על דברים של הרב חיים ויטל עץ החיים - נספח 5).

כמו שבטבע האש הוא יסוד שמחמם, שורף ומתפשט, מאיר ועולה למעלה. כך באדם- יש תכונות אלו.

כשהאדם מתלהב, ההתלבות שלו מתפשטת. יש לו יכולת להעניק חום ואהבה לאנשים,

יש לאדם יכולת להאיר לאנשים את הדרך. ובאותה מידה יכול לשרוף דברים טובים וכו'.

ויסוד העפר הוא יסוד שמצמיח, מקבל ונותן. מקבל מן השמים גשם ונון לפרחים מרחב מחיה, מקום לגדל את השורשים, נוזלים. העפר מכבה את האש, יבשה נמצאת במקומות נמוכים- שפלה, זולה, מתפזרת עם הרוח.

עפר הוא אחד היסודות הדומיננטיים (ז"א כמעט כל חפץ עשוי מעפר).

כך גם באדם יש תכונות אלו- יש לו יכולת להצמיח אנשים, לגדל. הוא מקבל ונותן- מקבל- מהמשפחה, הורים וחברים. ונותן- לסביבתו.

האדם יכול לכבות את האש שלו- ז"א את ההתלהבות שלו על ידי עצלות, לפעמים אדם מתפזר כשמוטלות עליו הרבה משימות, שפלות- ענווה. האדם הוא אחד היסודות הדומיננטיים בעולם.

• משחק אסוציאציות - מחלקים את החניכים לשני קבוצות, כל קבוצה תעסוק ביסוד אחד- אש ועפר.

כל קבוצה מקבלת דף שרשום עליו "אש" או "עפר". עליה לאסוף 20 אסוציאציות של חניכים מהסניף על היסוד שלהם (אש או עפר). לאחר איסוף האסוציאציות כל קבוצה יוצרת דמות בעזרת עיתונים וחומרי יצירה נוספים שמאפיינת את היסוד שלהם- אש/ עפר.

לאחר היצירה, כל קבוצה מציגה את הדמות ומתארת יום בחייה.

אם נהיה קשובים לטבע נוכל ללמוד ממנו הרבה. ראינו כיצד אפשר ללמוד מהאש ומהעפר. להבין את עצמנו טוב יותר ע"י ההשוואה ליסודות האלו והזיהוי שלהם בתוכנו.

ג. הדגמה כי ניתן לחיות מהחיות.

• בחירות- כל חניך מקבל פתק עם שם של חיה + מידה טובה שאפשר ללמוד מהחיה ומדבקה. (נספח 6)

לכל חניך ניתנת חצי דקה לשווק את המידות הטובות של החיה שלו. בסיום הסבב- כל חניך מדביק את המדבקה על החניך שמהחיה שלו הוא הכי רוצה ללמוד.

אלמלא ניתנה תורה לישראל היינו לומדים מידות מחיות, ואין הקב"ה בורא סתם דברים בעולמו.
עירובין ק: אלמלא לא ניתנה תורה היינו למדים צניעות מחתול וגזל מנמלה ועריות מיונה דרך ארץ
מתרנגול...

ד. סיכום

בטבע ניתן למצוא התגלמויות שונות של 4 היסודות, אשר מייצגים כוחות שונים בבריאה שניתן לרתום לעבודת ה'. גם באמצעות התבוננות בחיות אשר בטבע נוכל להבחין במידות שנוכל ללמוד מהם- ויעזרו לנו בתיקון מידותנו שלנו בדרך אל עולם טוב ומתוקן יותר.

קטע טוב לסיכום:

יהודה בן תימא אומר

הווי עז כנמר

וקל כנשר

רץ כצבי

וגיבור כארי

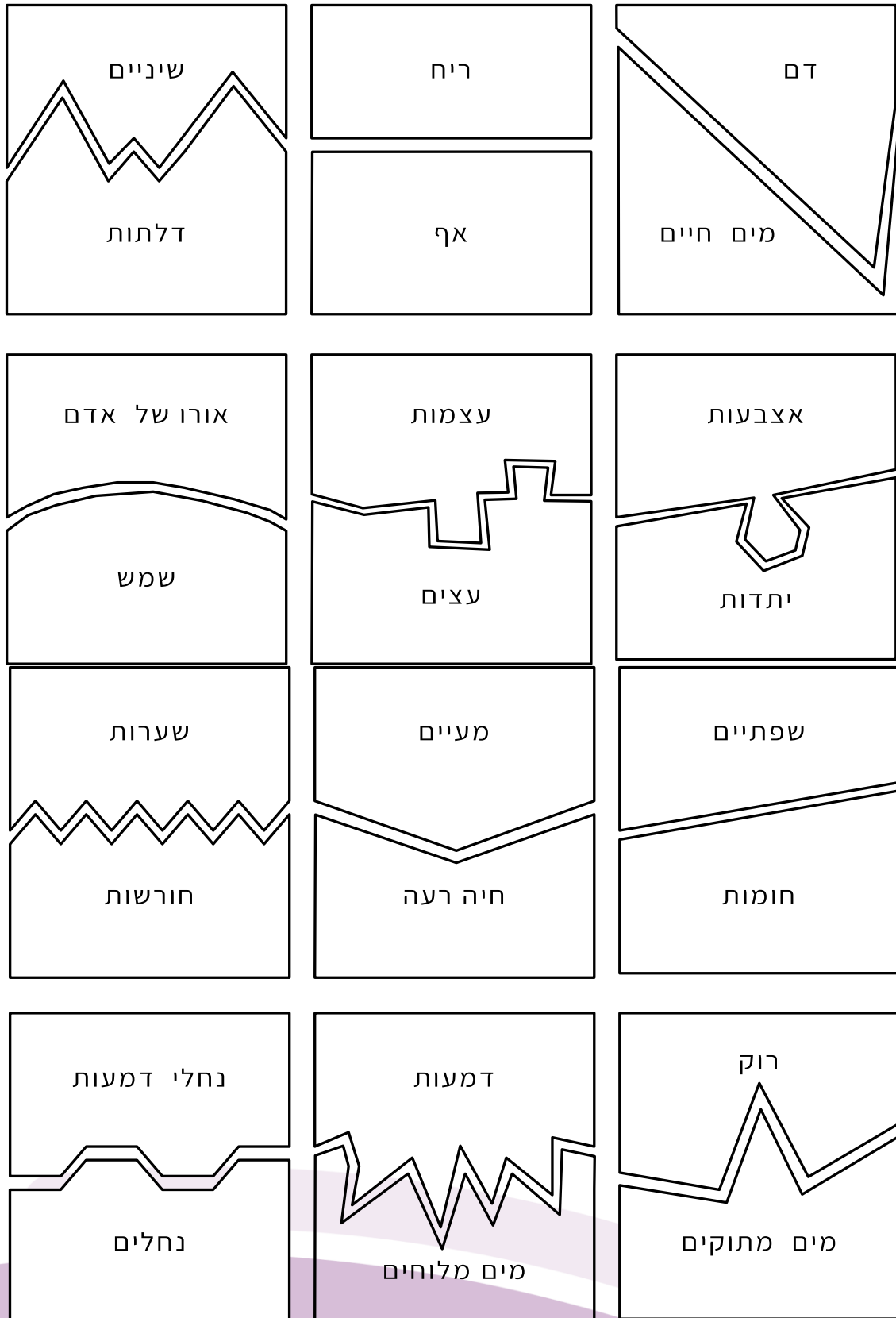
לעשות רצון אביך שבשמיים

נספח 1:

אצבעות	
שיער	
עמוד שדרה	
אוזניים	
אף	
רגליים	
עיניים	
ידיים	
פה	

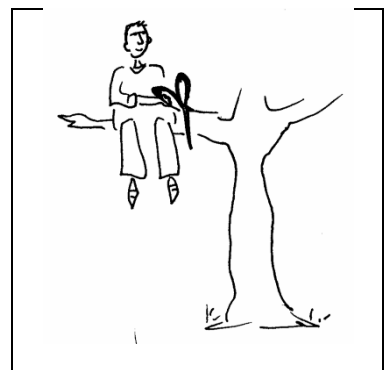
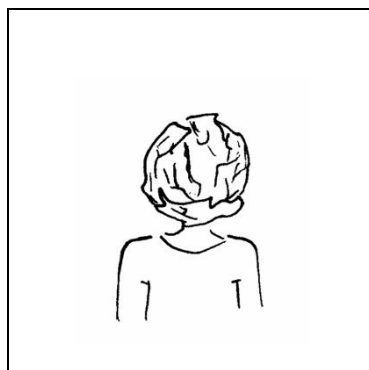
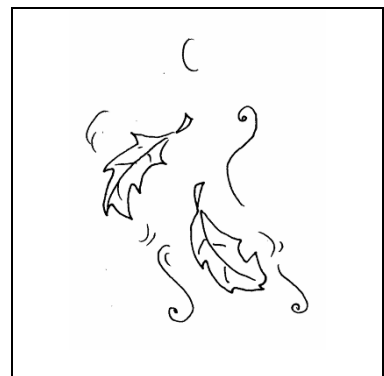
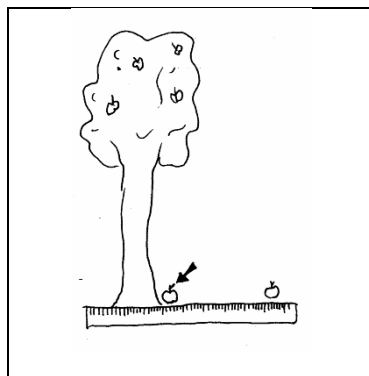
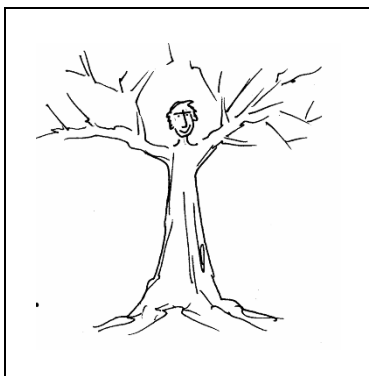
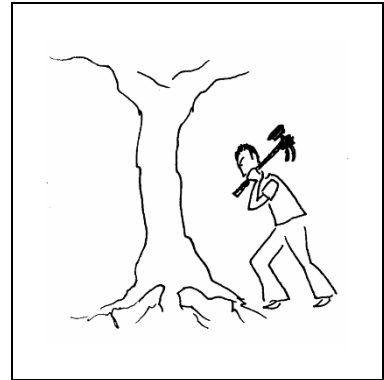
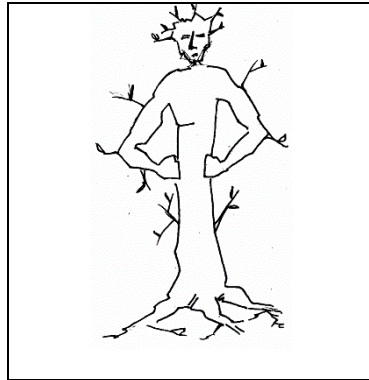
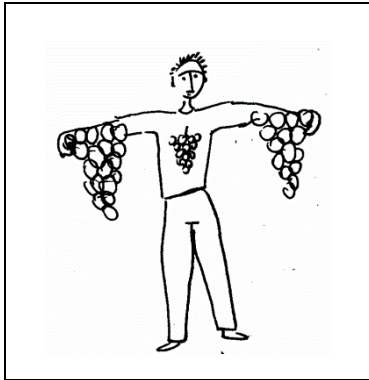
אצבעות	
שיער	
עמוד שדרה	
אוזניים	
אף	
רגליים	
עיניים	
ידיים	
פה	

נספח 2:

אבות דרבי נתן פרק אחד ושלושים

"הקב"ה יהא שמו הגדול מבורך לעולם ולעולמי עולמים
בחוכמתו ובתבונתו ברא את כל העולם וברא את השמים
ואת הארץ עליונים ותחתונים. ויצר באדם כל מה שברא בעולמו.
ברא חורשים (חורשות) בעולם וברא חורשים (חורשות) באדם לשערות של אדם.
ברא ריח בעולם ברא ריח באדם זה חוטמו של אדם.
מים מלוחים בעולם מים מלוחים באדם זהו דמעות של עיניים.
נחלים בעולם נחלים באדם אלו דמעות.
חומות בעולם חומות באדם אלו שפתותיו של אדם.
דלתות בעולם דלתות באדם זה שיניו של אדם.
מים מתוקים בעולם מים מתוקים באדם זה רוקו של אדם.
מגדלים בעולם מגדלים באדם זה צווארו של אדם.
יתדות בעולם יתדות באדם זה אצבעותיו של אדם.
מים חיים בעולם מים חיים באדם דמו של האדם.
עצים בעולם עצים באדם זה עצמותיו של אדם.
הא למדת שכל מה שברא הקב"ה בעולמו ברא האדם"

- איש אשכולות ✍
- חתך את הענף עליו הוא יושב ✍
- כי האדם עץ השדה ✍
- ראש כרוב ✍
- התפוח לא נופל רחוק מהעץ ✍
- היכה שורשים ✍
- כעלה בשלכת ✍
- חזק כארז ✍

שערי קדושה- הרב חיים ויטל זצ"ל תלמידו של האר"י זצוק"ל

דע כי כל המידות הרעות מושרשות בארבע מדרגות נפש היסודות, מצד הרע והקליפות אשר בה; ולכן, כל המידות הרעות נחלקות לארבע מינים וזה פרטן:

יסוד האש- ממנו נמשכת הגאווה, הנקראת "גסות הרוח" להיות היסוד הקל והגבוה מכולן. ובכללה הכעס, כי מפני הגאווה מתכעס האדם כשאין עושים רצונו; ואילו היה שפל רוח, ומכיר _____, לא היה מתכעס כלל נמצא, כי הגאווה והכעס מידה אחת הן. ותולדותיה- שלוש: הקפדנות בליבו, כי ללא הגאווה- לא היה מקפיד בלבו, כעניין שקראנו בעניין הכעס; ובקשת השררה והכבוד- להתגאות על הבריות; והשנאה לזולתו- על היותו גדול ממנו. וזה ענף מהגאווה גם כן.

יסוד הרוח- ממנו נמשך דיבור, הנקרא "שיחה בטלה", לדברים שאין בהם צורך כלל- או נפשי או גופני (כלומר לא נפשי ולא רוחני). ותולדותיהן- ארבע והן: לדבר חונף ושקרים ולשון הרע ולגלות שבחין לבריות- להתגדל בפניהם.

יסוד המים- ממנו תאוות התענוגים, כי כן המים מצמיחים כל מיני תענוג. ותולדותיה- שתיים: החמדה לגזול ממון מחברו ואשתו וכל אשר לו- להתענג בהם; והקנאה כן יקנא בחברו אשר לו ממון רב ורוצה בזה להתענג בו.

יסוד העפר- ממנו מידת העצבות, בכל פרטיו. ותולדותיה-אחת, והיא: העצלות לקיים התורה והמצוות מפני עיצובו על השגת (וכדי להשיג) קנייני הבלי העולם הזה. או על ייסוריו הבאים עליו. אינו שמח בחלקו בשום דבר גם עינו לא תשבע עושר.

והפכן ארבע מידות טובות נמשכות מארבע יסודות שבנפש היסודית, והן:

(יסוד האש-) הענווה, שהיא תכלית השפלות- מתקנת מכל מיני כעס בגלוי על ידי גאווה;

(יסוד הרוח-) והשתיקה- שאלם לא יפתח פיו לבד בעסק התורה והמצוות, או הכרחי לקיום הגוף וצורך כבוד הבריות;

(יסוד המים-) והמיאוס בכל תענוגי הגוף מותרות (המוכרחים).

(יסוד העפר-) והשמחה התדירית בחלקו, כי כל דעבדין מן שמיא- לטב. (כל מה שעושים מן השמים- לטובה). וגם לזרז עצמו בתכלית השמחה בעבודת קונו וכמו שכתוב "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב" (תהילים קי"ט, קס"ב) ועשה תורתך קבע ומלאכתך ארעי.

נמלה אנחנו יכולים
ללמוד את מידת
החריצות שלה שהיא
עובדת ועמלה עד
שהיא מגיעה למטרה
שלה.

צבי אנחנו יכולים
ללמוד מהצבי את כוח
הריצה שלו שהוא יכול
ללמד אותנו לרוץ
לדברי מצווה ולא
להתעכב.

פרה אנחנו יכולים
ללמוד ממנה את מידת
הנתינה שהיא נותנת
חלב לבעליה כן אנחנו
יכולים ללמוד להוציא
מעצמנו את הדברים
הטובים ולתת אותם
לסובבים אותנו.

נמר אנחנו יכולים
ללמוד מהנמר את
הכוח שיש לו וללמוד
לחיינו לעשות דברים
עם כוח חיובי זאת
אומרת כשעומדת
בפנינו מצווה לעזור
לזקנה להרים סלים או
לעזור לאמא, לעשות
זאת בכוח גדול כנמר.

אריה אנחנו יכולים
ללמוד מהאריה את
גבורתו ובמידה זו אנחנו
יכולים להשתמש כנגד
דברים שמפחידים
אותנו או דברים
שאנחנו חושבים שאין
בכוחנו לעשות. וגם
להתגבר בגבורה על
היצר הרע.

לטאה אנחנו
יכולים ללמוד ממנה
את המהירות בה היא
מסתלקת כן אנחנו
נלמד להסתלק מהר
ממקומות לא טובים.

נשר אנחנו יכולים
ללמוד מהנשר שהוא
קל שאם המצווה הזאת
אנחנו יכולים לעשות
דברים בקלות ולא
להיות "כבדים".

ציפור אנחנו
יכולים ללמוד מהציפור
את דאגתה לגוזליה וכן
להתייחס בדאגה
לאנשים שקרובים
אלינו.

סוס אנחנו יכולים
ללמוד מהסוס את
האצילות שלו שלא
לכעוס מהר.